https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Muzaffarova Madina Muzaffarovna

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti 2 kurs talabasi

BOLALARDA TEMIR TANQISLIGI ANEMIYASI: SABABLARI, BELGILARI VA OLDINI OLISH USULLARI

Annotatsiya:

Temir tanqisligi anemiyasi – bolalar orasida eng keng tarqalgan qon yetishmovchiligi bo‘lib, u jiddiy sog‘liq muammolariga olib kelishi mumkin. Maqolada kasallikning etiologiyasi, klinik belgilar, tashhis usullari, davolash yondashuvlari va profilaktika choralari yoritiladi. Maqsad – bolalarda temir tanqisligi anemiyasining oldini olish va zamonaviy davolash strategiyalarini o‘rganish.

Kalit so‘zlar: Temir tanqisligi, anemiya, bolalar, profilaktika, davolash.

Kirish

Temir tanqisligi anemiyasi – organizmda temirning cheklanganligi natijasida qon tarkibidagi gemoglobin miqdori pasayishi bilan kechadigan kasallik. Bolalar, ayniqsa 6 oydan 3 yoshgacha bo‘lgan davrda, tez o‘sish tufayli temir etishmovchiligiga moyil hisoblanadi. Bu holat jismoniy va aqliy rivojlanishning sekinlashuviga, charchoq va immun funksiyaning buzilishiga olib keladi.

Mavzuning Ahamiyati

Temir tanqisligi anemiyasi global sog‘liq muammosi hisoblanadi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, dunyo bo‘yicha 40% dan ortiq bolalar bu kasallik bilan og‘rigan. Bolalik davridagi temir tanqisligi psixomotorik kechikish, diqqat va xotira pasayishi kabi jiddiy asoratlarga sabab bo‘lishi mumkin.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Etiologiya (Sabablari)

1. Yetarli temir iste’mol qilinmasligi

Ko‘p hollarda bolalar parhezida temirga boy oziq-ovqatlar yetarli bo‘lmaydi. Bu ayniqsa sut bilan to‘yinmagan bolalarda, shuningdek, temir so‘rilishi past bo‘lgan ovqatlar bilan oziqlanganlarda kuzatiladi.

2. Temir so‘rilishining buzilishi

Gastrointestinal tizim kasalliklari, masalan, gepatit yoki shilliq pardasi yallig‘lanishi temirning so‘rilishini pasaytiradi.

3. Qon yo‘qotish

Ichak parazitlari yoki boshqa qon ketish holatlari orqali temir yo‘qotilishi anemiyani keltirib chiqarishi mumkin.

Klinik Belgilar

Temir tanqisligi anemiyasining belgilariga quyidagilar kiradi:

teri va shilliq pardalarning och rang bo‘lishi,

charchoq, befarqlik,

nafas qisishi,

tez charchash,

ishtahaning pasayishi,

bosh og‘rig‘i va diqqatning susayishi.

Klinik belgilar yoshga, kasallik og‘irligiga va davomiyligiga bog‘liq ravishda o‘zgaradi.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Tashxis

Tashxis qon tahlili orqali qo‘yiladi. Asosiy diagnostik mezonlar:

hemoglobin darajasi,

hematokrit,

eritrositlarning o‘rtacha og‘irligi (MCV),

seruloplazmin va ferritin darajalari.

Ferritin – organizmdagi temir zaxiralarini ko‘rsatadigan eng sezgir ko‘rsatkich hisoblanadi.

Davolash

1. Temir preparatlari

Og‘iz orqali temir preparatlari bolalarda eng ko‘p qo‘llanadigan davolash yondashuvi. Dori dozalari shifokor nazorati ostida belgilanadi.

2. Parhez terapiyasi

Temirga boy mahsulotlarni ratsionga kiritish:

go‘sht, baliq, tovuq,

yashil bargli sabzavotlar (ismaloq),

loviya, loviyachalar,

temir bilan boyitilgan non va don mahsulotlari.

3. C vitaminini qo‘shimcha qabul qilish

C vitamini temirning so‘rilishini yaxshilaydi, shuning uchun limon, apelsin kabi mahsulotlarni ratsionga qo‘shish tavsiya etiladi.

https://wordlyknowledge.uz/index.php/gpble
Qabul qilingan sana: 07.12.2025
Nashr etilgan sana: 30.01.2026

Profilaktika

Temir tanqisligi anemiyasining oldini olishda quyidagi chora-tadbirlar muhim:

emizikli davrni to‘g‘ri tashkil etish, temir qo‘shimchalarini vaqtida kiritish,

temirga boy ovqatlar bilan boyitilgan parhez,

bolalar uchun muntazam tibbiy tekshiruvlar.

Muhokama

Temir tanqisligi anemiyasi ko‘p hollarda erta bosqichda belgilarini ko‘rsatmaydi, shuning uchun profilaktika strategiyalari juda muhim. Parhez va qo‘shimchalar orqali temir darajasini barqaror saqlash bolalar sog‘lig‘ini mustahkamlashga yordam beradi.

Xulosa

Bolalarda temir tanqisligi anemiyasi tez-tez uchraydigan va jiddiy asoratlarga olib keladigan holatdir. Tez tashxis qo‘yish, davolash va profilaktika orqali bu kasallikning sog‘liqka salbiy ta’siri sezilarli darajada kamaytirilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. World Health Organization – Iron deficiency anemia facts
2. Journal of Pediatric Hematology/Oncology – “Iron Deficiency in Childhood”
3. Nelson Textbook of Pediatrics – Chapter on Anemia